FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT C. O. LENZ FREMSAT DEN 30. MAJ 1984 [1]

Indholdsfortegnelse

A — De faktiske omstændigheder 3365
1. Ændringerne i valutastrukturen og tilpasningen af landbrugspriserne 3366
2. Sagsøgerens anbringender vedrørende 3366
a) artikel 1 i forordning nr. 1134/68 3367
b) artikel 4 i forordning nr. 1134/68 3367
c) artikel 4 i forordning nr. 878/77 3368
og
artikel 1 i forordning nr. 1054/78 som affattet ved forordning nr. 1509/78 3368
3. Sagsøgtes svar 3369
4. Anmodningen om præjudiciel afgørelse 3369

B — Stillingtagen 3370
1. Det første spørgsmål (vedrørende artikel 1 i forordning nr. 1134/68) 3370
a) Ændring af regningsenheden = ændringen af ECU'ens værdi? 3370
b) Annullation af de hidtidige fastsættelser ved ændring af landbrugspriserne ved regnskabsårets begyndelse? 3371
c) Analog anvendelse af justeringsbestemmelsen i artikel 1 i forordning nr. 1134/68 på ændring af ECU'ens værdi 3372
2. Det andet sprøgsmål (vedrørende artikel 4 i forordning nr. 1134/68 — anullation ved ændring af en medlemsstats valutas værdi i forhold til ECU) 3372
3. Det tredje spørgsmål (vedrørende artikel 1 i forordning nr. 1054/78) 3373
a) »Ulempens« omfang og årsag 3374
b) Ingen justering af forudfastsatte beløb? 3374
c) Vedrørende artikel 1, stk. 3 (»Licens uden forudfastsættelse af det monetære udligningsbløb«) 3375
d) Har ordningen tilbagevirkende kraft for sukker i det foreliggende tilfælde? . 3375
4. Det fjerde spørgsmål (vedrørende artikel 1 i forordning nr. 1054/78 — hensyntagen til købspriserne?) 3376

C — Konklusion 3377

Høje Domstol.

A — Sagsøgeren i den nederlandske sag — som har givet anledning til den anmodning om præjudiciel afgørelse, der skal behandles i dag — har med henblik på eksport til tredjelande af *smør* i form af tilberedte næringsmidler under toldpos. 21.07 G VII a og 21.07 G VIII a (»med indhold af mælkefedt på 45 vægtprocent og derover, men under 85 vægtprocent«) den 30. december 1980, den 2. januar 1981 og den 5. januar 1981

1 — Oversat fra tysk.

opnået eksportlicenser med forudfastsættelse af restitutionen efter den på datoen for licensernes udstedelse gældende sats, som var gyldige indtil 31. maj 1981 henholdsvis til 30. juni 1981. Disse licenser ville sagsøgeren ved ansøgning indgivet til sagsøgte i hovedsagen (det kompetente nederlandske organ) den 21. april 1981 lade annullere, for så vidt der endnu ikke var blevet gjort brug af dem på den nævnte dag (faktisk havde sagsøgeren kun gjort delvis brug af de to førstnævnte licenser og slet ikke af den tredje).

I denne forbindelse er det nødvendigt at have et detaljeret kendskab til følgende.

1. Med virkning fra den 23. marts 1981 skete der ændringer i den europæiske valutastruktur: der skete en opskrivning af den italienske lires centralkurs og en opskrivning af det engelske punds teoretiske centralkurs med den følge, at der derved også skete en nedskrivning af andre medlemsstaters valutaer (deriblandt Nederlandenes) i forhold til ECU. ECU'en er den ved forordningerne nr. 3180/78 og nr. 3181/78 (EFT L 379 af 30. 12. 1978, s. 1 og 2) indførte regningsenhed, som i 1979 erstattede den på landbrugsområdet tidligere anvendte regningsenhed (jfr. forordning nr. 652/79, EFT L 84 af 4. 4. 1979, s. 1).

Da centralkursen for gylden således næsten faldt sammen med den såkaldte repræsentative gyldenkurs (de repræsentative kurser, der skal fastsættes af Rådet, har som bekendt på landbrugsområdet erstattet de tidligere officielle pariteter til omregningsformål, jfr. forordning nr. 878/77 (EFT L 106 af 29. 4. 1977, s. 27), skulle dette i sig selv ifølge bestemmelserne i forordning nr. 974/71 (EFT 1971 I, s. 231) have ført til et bortfald af de nederlandske monetære udligningsbeløb, som blev anvendt indtil da, fordi centralkursen for gylden var højere end den repræsentative kurs. Dette blev midlertid udelukket ved Kommissionens forordning nr. 801/81 (EFT L 82 af 28. 3. 1981, s. 17), som — fordi en ændring af de repræsentative kurser alligevel var forestående inden for rammerne af de årlige prisfastsættelser, og der ikke skulle udløses kunstige handelsstrømme og spekulationsforretninger gennem en tilpasning af de monetære udligningsbeløb — bestemte, at de den 23. marts 1981 gældende monetære udligningsbeløb skulle gælde indtil 5. april 1981.

Den monetære udligning i Nederlandene bortfaldt først, efter at den repræsentative kurs for gylden inden for rammerne af tilpasningen af de repræsentative kurser med virkning fra 6. april 1981 var blevet fastsat til samme niveau som den nye centralkurs (jfr. forordning nr. 850/81, EFT L 90 af 4. 4. 1981, s. 1, og forordning nr. 902/81, EFT L 94 af 6. 4. 1981, s. 3). På dette tidspunkt blev der desuden med virkning fra 6. april 1981 fastsat en ny — højere — interventionspris for smør (forordning nr. 851/81, EFT L 90 af 4. 4. 1981, s. 6) og med virkning fra samme tidspunkt nye eksportrestitutioner for visse mejeriprodukter (forordning nr. 922/81, EFT L 93 af 6. 4. 1981, s. 10).

2. Sagsøgeren mente i betragtning af denne udvikling, som efter den 21. april 1981 havde gjort det umuligt for sagsøgeren at gennemføre eksportforretninger med den tidligere forudfastsatte restitution med fortjeneste, at have krav på annullation af sine licenser og således — også uden at gennemføre eksportforret-

ningerne — at kunne undgå *fortabelse af den stillede sikkerhed.*

a) Sagsøgeren påberåbte sig herved først og fremmest Rådets forordning nr. 1134/68 (EFT 1968 II, s. 391) »om fastsættelse af reglerne for anvendelse af forordning (EØF) nr. 653/68 om betingelserne for ændring af værdien af den for den fælles landbrugspolitik anvendte regningsenhed«. Denne var blevet udstedt, da de i landbrugspolitiken anvendte regningsenheder blev udtrykt i en guldværdi, medlemsstaternes valutaer udviste en fast, til Den internationale Valutafond anmeldt paritet og omregninger fra regningsenhederne til nationale valutaer samt mellem disse blev foretaget ved hjælp af de godkendte pariteter (jfr. artiklerne 1 og 2 i Rådets forordning nr. 129, EFT 1959-1962, s. 243). Fordi interventionsprisen for smør efter de monetære begivenheder af 23. marts 1981 var blevet tilpasset, eksportrestitutionerne fastsat på ny og de før den 1. april 1981 for mælk og mejeriprodukter forudfastsatte restitutioner var blevet berigtiget ved forordning nr. 1609/81 (EFT L 161 af 18. 6. 1981, s. 1 ff.), forelå der efter sagsøgerens opfattelse et tilfælde som det, der beskrives i forordning nr. 1134/68, hvori det hedder:

»1. I tilfælde af ændring af regningsenhedens værdi og i tilfælde af justering af landbrugspriserne i henhold til forordning (EØF) nr. 653/68, artikel 3, stk. 4:

a) de beløb, der indeholder elementer, der er fastsat under hensyntagen til de på de internationale markeder noterede priser, og som er anført i bilaget under punkterne 1 til 5,« [dertil hører eksportrestitutioner] »beregnes og fastsættes — om fornødent — på ny omgående af Kommissionen i overensstemmelse med de i hvert enkelt tilfælde gældende metoder ved anvendelse af den ny regningsenheds værdi og i givet fald de justerede landbrugspriser;

...

2. I de tilfælde, hvor bestemmelserne i stk. 1, litra a), finder anvendelse, foretager Kommissionen om fornødent og på samme måde som fastsat i nævnte bestemmelser på ny beregning og fastsættelse af de deri nævnte beløb, der er forudfastsat for en forretning, der skal gennemføres efter ændringen af regningsenhedens værdi aller justeringen af landbrugspriserne; enhver, der har fået en forudfastsættelse for en bestemt forretning, kan dog få denne forudfastsættelse og det til bekræftelse heraf udstedte certifikat eller bevis annulleret på skriftlig anmodning, der skal være det kompetente organ i hænde inden 30 dage efter ikrafttrædelsesdagen for foranstaltningerne til fastsættelse af de på ny beregnede beløb.«

b) Subsidiært mente sagsøgeren, at i hvert fald artikel 4 i forordning nr. 1134/68 fandt anvendelse; heri bestemmes følgende:

»1. I tilfælde af ændring af forholdet mellem en medlemsstats valutaparitet og regningsenhedens værdi, justerer den pågældende medlemsstat ved anvendelse af det nye forhold og med forbehold af bestemmelserne i artikel 1, stk. 2, følgende i regningsenheder fastsatte beløb, såfremt de er anført i national valuta i de doku-

menter, beviser eller certifikater, der er udstedt til gennemførelse af den fælles landbrugspolitik eller de særlige handelsordninger for varer, der er fremstillet ved forarbejdning af landbrugsprodukter:

a) beløb, der har været genstand for en forhåndsfastsættelse for en forretning eller en del af en forretning, der skal gennemføres efter ændringen af det nævnte forhold;

...

Enhver, der har fået en forhåndsfastsættelse for en bestemt forretning, kan dog få denne forhåndsfastsættelse og det til bekræftelse heraf udstedte certifikat eller bevis annulleret på skriftlig anmodning, der skal være kompetente organ i hænde inden 30 dage efter ikrafttrædelsesdagen for foranstaltningerne til fastsættelse af de justerede beløb.«

c) Subsidiært har sagsøgeren endvidere påberåbt sig forordning nr. 878/77 (EFT L 106 af 29. 4. 1977, s. 27 ff) »om de vekselkurser, der skal anvendes inden for landbrugssektoren«, hvorved de officielle pariteter som bekendt — i henhold til artikel 3 i forordning nr. 129, som i visse tilfælde tillader foranstaltninger, der fraviger denne forordning — på landbrugsområdet erstattes af repræsentative kurser, der fastsættes af Rådet (artikel 1). Den bestemmer i artikel 4 følgende:

»1. Forordning (EØF) nr. 1134/68 om ændring af forholdet mellem pariteten af en medlemsstats valuta og regningsenhedens værdi er gældende.

2. Dog finder artikel 4, stk. 1, andet afsnit, i forordning (EØF) nr. 1134/68 kun anvendelse, såfremt den nye repræsentative kurs *skader* den berørte.

Der kan før den nye sats' ikrafttrædelsesdato træffes bestemmelse om, at denne skade skal kompenseres ved en passende foranstaltning. I så tilfælde kan der ikke ske annullering af forudfastsættelsen og licensen eller dokumentet til bekræftelse heraf.«

Herom bestemmes desuden følgende i artikel 1 i forordning nr. 1054/78, EFT L 134 af 22. maj 1978, s. 40 ff. (som affattet i forordning nr. 1509/78, EFT L 178 af 1. 7. 1978, s. 50 ff.):

»1. Ved at den berørte part stilles ringere som omhandlet i artikel 4 i forordning (EØF) nr. 878/77 forstås en ændring i national valuta af alle de beløb, som gælder for den pågældende forretning, og som på grund af anvendelsen af en ny repræsentativ kurs, i påkommende tilfælde gennem udligning, medfører

— opkrævning af et større beløb eller

— ydelse af et mindre beløb end det beløb, der ville gælde, dersom omtalte kurs ikke var trådt i kraft.

Ulempen bestemmes ved sammenligning af den pågældendes situation før og efter de nye kursers og prisers ikrafttræden.

...

2. Der kan alene ansøges om annullering af den i artikel 4, stk. 1, sidste afsnit, i forordning (EØF) nr. 1134/68 omtalte forudfastsættelse og af den licens eller det bevis, der er udstedt til bekræftelse heraf, hvis

   a) den repræsentative kurs for den pågældende valuta er blevet ændret,

   og

   b) ulempen som følge af ændringen af den repræsentative kurs er større end den fordel, der kan opstå ved indvirkning af ændringen af prisen på de beløb, der skal ydes eller opkræves i samhandelen ved samtidig ændring af den repræsentative kurs og af prisen udtrykt i regningsenheder.

3. Hvis der er tale om en licens uden forudfastsættelse af et monetært udligningsbeløb, foretages beregningen af den eventuelle ulempe for valutaen i den medlemsstat, hvor licensen eller beviset er udstedt.

   Hvis der er tale om en licens med forudfastsættelse af et monetært udligningsbeløb, foretages beregningen dog for valutaen i den medlemsstat, hvor licensen er gyldig.«

Efter sagsøgerens opfattelse må i hvert fald disse bestemmelser finde anvendelse, fordi den ved forordning nr. 850/81 foretagne ændring af de repræsentative kurser har medført en ulempe i form af de monetære udligningsbeløbs bortfald i Nederlandene, og fordi der også er tale om en ulempe i betragtning at den omstændighed, at prisniveauet i Fællesskabet er steget på grund af fastsættelsen af en ny interventionspris, opskrivningen af ECU'en og fastsættelse af nye repræsentative kurser.

3. Dette har imidlertid ikke været tilfældet efter det kompetente nederlandske organs opfattelse. Efter dets mening har der ikke i foråret 1981 foreligget en situation som beskrevet i artikel 1 i forordning nr. 1134/68, da der kun kan være tale herom, når der sker en tilpasning af landbrugspriserne på et andet tidspunkt end ved mejeriårets begyndelse. En direkte anvendelse af artikel 4 i forordning nr. 1134/68 kan heller ikke tænkes, fordi begreberne »valutapariteter« og »regningsenhedens værdi« ikke længere havde nogen gyldighed i Fællesskabets landbrugspolitik efter 1971. Hvad imidlertid angår anvendelsen af denne bestemmelse i kraft af henvisningen i forordning nr. 878/77, kommer denne ikke i betragtning, fordi der ikke er opstået nogen ulempe for sagsøgeren ved ændringen af de repræsentative kurser, navnlig ikke i form af de monetære udligningsbeløbs bortfald, for hvilken ændringen af de repræsentative kurser ikke har været kausal, og som sagsøgeren desuden ikke har ansøgt om forudfastsættelse for. Hoofdproduktschap har derfor ikke efterkommet sagsøgerens ansøgning.

4. Den nederlandske domstol, som sagen derefter blev indbragt for, kom ved en vurdering af tvisten til den opfattelse, at den afgørelse, som den skulle træffe, i forskellig henseende afhang af en fortolkning af fællesskabsretten. Den har derfor ved kendelse af 25. februar 1983 udsat den sag, der verserer for den, og i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

I. Ifølge artikel 1, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1134/68 opstår der krav på annullation af forudfastsættelsen og den med henblik herpå udstedte attest »i de tilfælde, hvor bestemmelserne i stk. 1, litra a), finder anvendelse«. Indebærer en rigtig fortolkning af dette stykke, at der var tale om et sådant tilfælde, da:

— ECU'ens værdi ændredes den 23. marts 1981, og endvidere:

— interventionspriserne på smør blev fastsat på ny fra 6. april 1981 ved forordning (EØF) nr. 851/81, og endvidere:

— der atter blev indført eksportrestitutioner for mælk og mejeriprodukter ved forordning (EØF) nr. 922/81 fra 6. april 1981?

II. Ifølge artikel 4, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1134/68 opstår der krav på annullation af forudfastsættelsen og den med henblik herpå udstedte attest »i tilfælde af ændring af forholdet mellem en medlemsstats valutaparitet og regningsenhedens værdi«. Indebærer en rigtig fortolkning af dette stykke, at der var tale om et sådant tilfælde, da ECU'ens værdi ændredes den 23. marts 1981?

III. Indebærer en rigtig fortolkning af artikel 1, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1054/78, at der ved opgørelsen af den i dette stykke nævnte skade ved sammenligningen af den berørtes situation før og efter de nye kursers og prisers ikrafttræden også skal tages hensyn til de ikke forudfastsatte monetære udligningsbeløb?

IV. Indebærer en rigtig fortolkning af artikel 1, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1054/78, at der ved opgørelsen af den i dette stykke nævnte skade ved sammenligningen af den berørtes situation før og efter de nye kursers og prisers ikrafttræden også skal tages hensyn til købsprisen?

På grundlag af alt, hvad vi har hørt, er min stillingtagen til disse spørgsmål følgende.

B — 1. Det første spørgsmål

Dette spørgsmål — altså spørgsmålet, om artikel 1 i forordning nr. 1134/68 omfatter de monetære begivenheder af 23. marts 1981 og de med virkning fra 6. april 1981 foretagne fastsættelser af nye interventionspriser samt nye eksportrestitutioner — mener sagsøgeren i hovedsagen bør besvares bekræftende, mens Kommissionen og sagsøgte i hovedsagen mener, at det bør besvares benægtende.

Efter min opfattelse må Domstolen tilslutte sig det sidstnævnte standpunkt.

a) Herved er det navnlig af betydning, at der i forordning nr. 1134/68 blev fastsat gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 653/68 »om betingelserne for ændring af værdien af den for den fælles landbrugspolitik anvendte regningsenhed«. Derfor må den antagelse være nærliggende, at de i forordning nr. 653/68 anvendte begreber er bestemmende for fortolkningen af forordning nr. 1134/68. Det kan altså ikke anerkendes, at den i artikel 1 i forordning nr. 1134/68 nævnte »regningsenhed« — som sagsøgeren mener — skulle være et *generelt* begreb. Når der her tales om regningsenhed og ændring af dens værdi,

er der tværtimod tale om et begreb og om fremgangsmåder i den betydning, der forudsættes i forordning nr. 653/68. Dette fremgår såvel af overskriften som af betragtningerne.

Det er imidlertid helt klart ifølge artikel 1 i forordning nr. 653/68, at værdien af den i forordningen anvendte regningsenhed blev udtrykt i en bestemt guldmængde, og det er også helt klart, at denne værdi kun kunne ændres i de i artiklerne 2 og 3 nævnte tilfælde og efter den deri fastsatte fremgangsmåde. Forordningens artikel 2 omhandler det tilfælde, at alle medlemsstaterne ændrer deres valutaparitet samtidig og i samme retning. Det er klart, at der dermed menes de faste pariteter, der blev anvendt indtil 1971, og som var anmeldt til Den internationale Valutafond, jfr. artikel 2 i forordning nr. 129. Artikel 3 i forordning nr. 653/68 omhandler for det andet det tilfælde, at en eller flere medlemsstater bekendtgør en ændring af deres valutaparitet (i den lige nævnte forstand), og den bestemmer, at Rådet da træder sammen inden tre dage for at beslutte, om regningsenhedens værdi skal ændres.

I 1981, altså på det tidspunkt, hvor de for hovedsagen afgørende begivenheder fandt sted, fandtes der — som allerede antydet ved gennemgangen af de faktiske omstændigheder — derimod ikke længere en sådan regningsenhed, men der anvendtes ECU, dvs. en størrelse, som beregnes efter summen af bestemte beløb af medlemsstaternes valutaer. Der fandtes heller ikke længere faste pariteter for medlemsstaternes valutaer, men dels svingende kurser, dels inden for rammerne af Den europæiske monetære Union forbundne centralkurser, som havde en vis svingningsmargen.

Derfor kan der afgjort ikke — heller ikke når der i Bulletin for De europæiske Fællesskaber (1981, nr. 3, s. 45) tales om en opskrivning af *ECU'ens* værdi — ved begivenhederne den 23. marts 1981 være tale om en ændring af *regningsenhedens* værdi (navnlig da der ingen steder — som i forordning nr. 652/79 vedrørende forordning nr. 878/77 — blev bestemt, at regningsenheden også i forordning nr. 1134/68 skulle erstattes af ECU). Det kan derfor fastholdes (uden at det er nødvendigt at undersøge, om Kommissionen — hvad den bestrider — faktisk har truffet foranstaltninger i henhold til artikel 1, stk. 1, litra a), og stk. 2, i forordning nr. 1134/68), at artikel 1 i forordning nr. 1134/68 ikke kan anvendes på sådanne faktiske omstændigheder.

b) Det kan endvidere fastholdes, at denne artikel heller ikke fandt anvendelse i foråret 1981 med henblik på en »*justering af landbrugspriserne*«, som ligeledes omtales i denne bestemmelse (og hvorved sagsøgeren åbenbart tænker på den nye fastsættelse af interventionspriser den 6. april 1981). Når der i artikel 1 i forordning nr. 1134/68 tales om en justering af landbrugspriserne, præciseres det udtrykkeligt, at der skal være tale om en sådan i herhold til artikel 3 i forordning nr. 653/68. Det er en procedure, som anvendes efter ændring af en eller flere medlemsstaters valutaparitet, når Rådet anser det for nødvendigt under det møde, som skal finde sted senest tre dage efter den nævnte monetære begivenhed, altså *udenfor* de regulære prisbeslutninger, som ifølge de fælles landbrugsmarkedsbestemmelser skal træffes

ved et regnskabsårs begyndelse. En sådan justering — som jeg om lidt vil vende tilbage til — var slet ikke nødvendig i tilslutning til begivenhederne den 23. marts 1981. Faktisk var prisbeslutningerne af april 1981 heller ikke justeringer i den i artikel 3 i forordning nr. 653/68 forudsatte betydning, men prisbeslutninger inden for rammerne af de normale prisfastsættelser i begyndelsen af et regnskabsår. De havde øjensynlig heller intet at gøre med de monetære begivenheder af 23. marts 1981, ligesom i øvrigt også fastsættelsen af nye restitutionsbeløb med virkning fra 6. april 1981. Derfor kan sidstnævnte sikkert heller ikke anses for en foranstaltning fra Kommissionens side i den i artikel 1, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1134/68 forudsatte betydning.

c) Det er endelig blevet klart under sagen, at der heller ikke er nogen anledning til en *analog anvendelse* af artikel 1 i forordning nr. 1134/68 på et tilfælde som det, der skal behandles i hovedsagen. Bestemmelsens funktion, dens formål, må nemlig ses på baggrund af den omstændighed, at en ændring af *regningsenhedens* værdi (i den i artikel 1 i forordning nr. 653/68 forudsatte betydning) eller en ændring af en eller flere medlemsstaters valutaparitet (som ligeledes blev udtrykt i guldværdier) havde *direkte virkninger* på prisniveauet i Fællesskabet. Dette kan der derimod ikke være tale om inden for rammerne af det nye system ved ændring af centralkurserne (som var det eneste, der var tale om den 23. marts 1981). Omregningen fra ECU til nationale valutaer sker nemlig ved hjælp af de repræsentative kurser (som forblev uændret den 23. marts 1981), og forskellen i forhold til centralkurserne (henholdsvis — i mangel heraf — i forhold til de faktiske kurser) udlignes ved hjælp af monetære udligningsbeløb, som sikrer opretholdelse af et bestemt prisniveau og derfor gør pristilpasninger overflødige ved ændringer af centralkurserne.

Selv om forordning nr. 1134/68 ikke er blevet ophævet efter den beskrevne ændring af systemet (den finder stadig anvendelse, for så vidt der henvises til den i artikel 4 i forordning nr. 878/77), og selv om begrebet »regningsenhed« efter indførelsen af ECU'en ikke systematisk er blevet udskiftet i alle retsakter, kan det første spørgsmål altså på grundlag af alle fremdragne oplysninger herom kun besvares benægtende.

2. Det andet spørgsmål

Også på dette spørgsmål, altså spørgsmålet, om de monetære begivenheder af 23. marts 1981 udgør et tilfælde, hvor artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 1134/68 finder anvendelse, har sagsøgeren i hovedsagen foreslået et bekræftende svar, mens Kommissionen og sagsøgte i hovedsagen mener, at det bør besvares benægtende.

Allerede på grundlag af, hvad jeg har anført om det første spørgsmål, er det egentlig klart, at man heller ikke kan tilslutte sig sagsøgerens opfattelse på dette punkt. Artikel 4 taler om en ændring af forholdet mellem en medlemsstats valutaparitet og regningsenhedens værdi. Bestemmelsen er altså — efter den påviste normsammenhæng — tilpasset en situation, hvor en regningsenhed i den i artikel 1 i forordning nr. 129 forudsatte betydning med en bestemt værdi var bestemmende og gjaldt for medlemsstaternes valutapariteter, som var anmeldt til Den internatio-

nale Valutafond (artikel 2 i forordning nr. 129). En sådan situation bestod imidlertid ikke længere i 1981, tværtimod var begge de nævnte størrelser på landbrugsområdet erstattet af den allerede beskrevne ECU på den ene side og de repræsentative kurser, jfr. artikel 1 i forordning nr. 878/77, på den anden side. Herved er det væsentligt, at forordning nr. 878/77 udtrykkeligt henviser til artikel 3 i forordning nr. 129, hvori det bestemmes, at der ved usædvanlig monetær praksis kan træffes foranstaltninger, der fraviger forordning nr. 129, altså at der kan afviges fra en regningsenhed med en bestemt guldværdi og fra omregningen efter de til Den internationale Valutafond anmeldte valutapariteter.

Det kan heller ikke forekomme meningsfuldt stadig direkte at anvende artikel 4 i forordning nr. 1134/68 efter de grundlæggende ændringer på valutaområdet og landbrugssektoren, når den dog klart er møntet på forhold, ved hvilke procedurer som de i denne artikel beskrevne har direkte virkninger på prisforholdene. Dette kan der dog ikke være tale om ved en ændring af centralkurserne eller de faktiske kurser (heller ikke for det engelske pund findes der på nuværende tidspunkt nogen *paritet*, der er anmeldt til Den internationale Valutafond), da den ikke har nogen som helst indflydelse på prisforholdene, når de repræsentative kurser fortsat gælder.

Selv da der efter den 23. marts 1981 var indtrådt en ændring i den nederlandske gyldens værdi i forhold til ECU, forelå der altså alene på grundlag af den måde, forordning nr. 1134/68 nødvendigvis må fortolkes på — over for hvilken sagsøgerens henvisninger til visse formuleringer i betragtningerne til forordning nr. 878/77 lige så lidt kan være afgørende som henvisningen til Kommissionens forslag til en forordning om regningsenhedens værdi (EFT C 57, 1980, s. 11 ff.) — ikke nogen begrundelse for en anvendelse af artikel 4 i forordning nr. 1134/68. Den kunne først komme i betragtning efter ændringen af de *repræsentative* kurser og på grundlag af den udtrykkelige henvisning, som findes i artikel 4 i forordning nr. 878/77, og som — hvilket fremgår af betragtningerne til forordning nr. 976/78 (EFT L 125, 1978, s. 32 ff.) — blev anset for nødvendig, da artikel 4 i forordning nr. 1134/68 blev »affattet med henblik på ændring af en *valutas paritet* og ikke på ændring af de repræsentative kurser«. Derved måtte der ganske vist — jeg vil straks komme tilbage hertil — tages hensyn til den yderligere betingelse om, at der skal være tale om en ulempe som følge af anvendelsen af de nye repræsentative omregningskurser og manglende foranstaltninger til udligning af sådanne ulemper.

3. Det tredje spørgsmål

Dette vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 1054/78 (som affattet ved forordning nr. 1509/78), hvor den netop nævnte ulempe, jfr. artikel 4 i forordning nr. 878/77, er defineret, altså det begreb, som er afgørende, når der efter en ændring af de repræsentative kurser kræves en annullation af licenser med forudfastsatte beløb. Med dette spørgsmål tænker den forelæggende domstol altså ikke på de monetære begivenheder af 23. marts 1981 (hvorved den repræsentative kurs for nederlandske gylden — 1 ECU = 2,80821 gylden — forblev uantastet, og der kun skete det, at centralkursen for gylden kom til at ligge ganske nær den

repræsentative kurs, nemlig fra 2,74362 gylden/ECU til 2,81318 gylden/ECU). Derimod drejer det sig om tilpasningen af de grønne kurser med virkning fra 6. april 1981, som havde den virkning for den nederlandske gylden, at der fra 6. april 1981 for 1 ECU måtte regnes 2,81318 gylden. Når der herved er tale om ikke forudfastsatte monetære udligningsbeløb, så mister sagsøgeren i hovedsagens argument sin betydning, hvorefter de monetære udligningsbeløbs bortfald for mejeriprodukter i Nederlandene har ført til en forringelse af eksportvilkårene og dermed til en ulempe for sagsøgeren, som der må tages hensyn til ved vurderingen af sagsøgerens ansøgning om annullation af dennes eksportlicenser.

a) I denne sammenhæng må det først fremhæves, at anvendelsen af nye repræsentative kurser ifølge artikel 4, stk. 2, i forordning nr. 878/77 skal medføre en *skade.* Hvis man holder sig omfanget af ændringen i den grønne gyldenkurs i begyndelsen af april 1981 for øje, så opstår imidlertid allerede det spørgsmål, om der af *en så ringe ændring* (= 0,01927 HFL = 0,05 — 0,06 %) overhovedet kunne opstå en relevant skade. For sagsøgen er det afgørende i denne sammenhæng de monetære udligningsbeløbs bortfald. Dette skyldtes i grunden ikke en ændring af de repræsentative kurser, men skulle egentlig allerede — den 31. marts 1981 — være indtruffet med ændringen af centralkursen for gylden af 23. marts 1981. Kommissionen udskød ved hjælp af den indledningsvis nævnte forordning nr. 801/81 kun undtagelsesvis den nævnte virkning for at udelukke spekulationsforretninger.

Men også bortset fra dette er det klart, hvis man går det stillede fortolkningsspørgsmål efter, at man også her må tilslutte sig Kommissionen og sagsøgte i hovedsagen, som mener, at spørgsmålet skal besvares benægtende. Derimod er sagsøgerens argumenter, som støttes på ordlyden af artikel 1 i forordning nr. 1054/78 samt på den ligeledes på dette tidspunkt udstedte kommissionsforordning nr. 908/81 (EFT L 91 af 4. 4. 1981, s. 9) »om forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb i forbindelse med eksportlicitationer for sukker«, efter min mening ikke holdbare.

b) Det er væsentligt, at kommissionsforordningen skal fortolkes på baggrund af den tilgrundliggende rådsforordning, dvs. således, at den holder sig inden for dennes rammer, mens det ikke kan antages, at Kommissionen ved udstedelse af gennemførelsesbestemmelser ville eller kunne ændre eller supplere rådsbestemmelserne på afgørende måde. Efter den tilgrundliggende rådsforordning nr. 1134/68 er det dog klart, at der er tale om en justering i forudfastsatte beløb, og at licensindehavere derfor har ret til annullation. Når dette i rådsforordning nr. 878/77 blev udvidet til at omfatte ændring af grønne kurser, og der derved blev fastsat den betingelse, at der skulle være tale om en ulempe for licensindehaveren, så kan det fornuftigvis kun antages, at det drejer sig om ulemper som følge af justeringen af forudfastsatte beløb. Herefter kan der, selv om der i forordning nr. 1054/78 (som affattet ved forordning nr. 1509/78) med hensyn til ulempen er tale om »ændring i national valuta af *alle* de beløb, som gælder for den pågældende forretning«, alene af anvendelsen af ordet »alle« ikke sluttes, at også ikke forudfastsatte beløb skal

komme i betragtning. Kommissionen har også med rette henvist til, at muligheden for forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb — hvilket fremgår af betragtningerne til forordning nr. 243/78 — er blevet indført for at undgå vanskeligheder for handelen, altså for at give denne mulighed for en vis sikring netop med henblik på monetære begivenheder som dem, der fandt sted den 23. marts 1981; derved er det også gjort klart, at den, som ikke gør brug deraf, ikke f.eks. har mulighed for at påberåbe sig forordning nr. 1608/74 (nemlig fritagelse for opkrævning af monetære udligningsbeløb for forretninger i henhold til gamle kontrakter ved ændring af de monetære udligningsbeløb). En eksportør, som undlader forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb, tager bevidst risikoen for en ændring heraf med i købet. Han kan så heller ikke i forbindelse med annullation af licenser påberåbe sig, at de monetære udligningsbeløbs bortfald fører til en ulempe, som der må tages hensyn til.

De argumenter, som sagsøgeren i øvrigt har fremført til støtte for sin opfattelse, har efter min mening ingen gennemslagskraft.

c) Dette gælder for det første henvisningen til, at der i artikel 1 i forordning nr. 1054/78 (som affattet ved forordning nr. 1509/78) under nr. 3 er tale om licenser uden forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb. Det er nemlig klart, at der i denne del af bestemmelsen kun siges noget om, hvilken valuta, der er afgørende for beregningen af en ulempe, og ikke om, at der også skal tages hensyn til ikke forudfastsatte monetære udligningsbeløb ved konstateringen af, om der er tale om en ulempe.

d) Dette gælder ligeledes for sagsøgerens henvisning til Kommissionens forordning nr. 908/81 om forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb i forbindelse med eksportlicitationer for *sukker,* som ligeledes er udstedt efter de monetære begivenheder, som er relevante i denne sag. Ganske vist bestemmes det heri, at en anmodning om forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb kan indgives efter anmodningen om eksportlicensen, når der er tale om en licens, som er udstedt før begyndelsesdatoen for forordningens anvendelse, når de toldmæssige foranstaltninger opfyldes efter begyndelsesdatoen for forordningens anvendelse, og når vedkommende *ikke* har fået forudfastsat de gældende monetære udligningsbeløb for den omhandlede forretning. Det må imidlertid ikke overses, at der i betragtningerne til forordningen tales om, at der var fare for, at den udbredte anvendelse af retten — i henhold til forordning nr. 1134/68 sammenholdt med forordning nr. 878/78 — til at annullere de eksportlicenser, der er udstedt i henhold til dellicitationer, ville udgøre en alvorlig hindring for den rette fællesskabsforvaltning af den pågældende sektor, og at der derfor måtte træffes en foranstaltning til undgåelse af risikoen for skade, jfr. artikel 4 i forordning nr. 878/77. Denne mulighed for senere forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb var altså kun en udlingsforanstaltning i henhold til artikel 4, stk. 2, andet underafsnit, i forordning nr. 878/77. Det er klart, at dette ikke kan være et bevis for, at der altid skal tages hensyn til manglende forudfastsatte monetære udligningsbeløb og følgerne deraf ved afgørelsen af, om der er tale om en skade i den i artikel 4 i forordning nr. 878/77 forudsatte betydning.

4. Det fjerde spørgsmål

Også dette spørgsmål vedrører fortolkningen af artikel 1 i forordning nr. 1054/78 som affattet ved forordning nr. 1509/78. Det går ud på, om der ved opgørelsen af den dér nævnte ulempe også skal tages hensyn til købsprisen. Dermed tænker den forelæggende ret på sagsøgeren i hovedsagens argument om, at ændringen af de repræsentative kurser den 6. april 1981 har haft indflydelse på interventionsprisen og dermed markedsprisen; denne ændring skal således have gjort det umuligt for sagsøgeren at gennemføre eksport på grundlag af den forudfastsatte restitution med fortjeneste.

Som bekendt mener sagsøgeren i hovedsagen, at dette fjerde spørgsmål skal besvares bekræftende. Til støtte herfor har sagsøgeren navnlig henvist til den omstændighed, at der i den nævnte artikel 1, stk. 1, andet underafsnit, også tales om *priser*, og sagsøgeren har påpeget, at der ved forudfastsættelse af såvel restitutionen som af de monetære udligningsbeløb kun kunne indtræde en relevant skade ved ændringen af prisniveauet. Kommissionen og sagsøgte i hovedsagen derimod har også her indtaget det modsatte standpunkt.

Jeg ville mene, at sidstnævnte også i den foreliggende sammenhæng støttes af de bedste argumenter.

I grunden kunne det synes tilstrækkeligt nu at henvise til den bemærkning, der ligger til grund for svaret på det tredje spørgsmål, og hvorefter kun virkningerne af en ændring af de repræsentative kurser på forudfastsatte beløb — hvortil købsprisen klart ikke hører — ifølge bestemmelsernes samlede kontekst er afgørende.

Det kan imidlertid tilføjes, at allerede *ordlyden* af artikel 1 i forordning nr. 1054/78 også taler for denne opfattelse. Ifølge denne er det i sammenhæng med definitionen af skade afgørende, at en ændring af de beløb, der gælder for en forretning, på grund af anvendelsen af nye repræsentative kurser medfører enten opkrævning af et større beløb eller ydelse af et mindre beløb end det beløb, der ville gælde, dersom omtalte kurs ikke var trådt i kraft. For så vidt spiller købsprisen faktisk ingen rolle.

Det forekommer derimod ikke overbevisende, at der at formuleringen af andet underafsnit — hvor der tales om priser — skulle kunne drages slutninger som de af sagsøgeren anførte. Med rette har Kommissionen forklaret, at der dermed ikke skulle indføres et nyt element (nemlig købsprisen) til bestemmelse af skaden, men at dette afsnits funktion alene består i at fastsætte det tidspunkt; der er afgørende for opgørelsen af skaden. At det faktisk forholder sig således, fremgår også klart af stk. 2, litra b), hvori der — i tilfælde af samtidig ændring af den repræsentative kurs og prisniveauet i regningsenheder — tales om, at ulempen som følge af ændringen af den repræsentative kurs skal være større end den fordel, der kan opstå ved indvirkning af ændringen af prisniveauet. Herefter er det faktisk klart, at ændringen af prisniveauet ikke skal tages i betragtning ved bestemmelsen af ulempen, men kun spiller en rolle ved sammenligningen af den ulempe, der følger af ændringen af den repræsentative kurs, og den fordel, der følger af en prisændring.

C — Sammenfattende kan jeg herefter kun foreslå, at *alle* de af College van beroep voor het bedrijfsleven stillede *spørgsmål besvares benægtende*, og at det fastholdes, at artiklerne 1 og 4 forordning nr. 1134/68 ikke var anvendelige på de monetære begivenheder den 23. marts 1981, samt at det endvidere fastholdes, at der ved beregningen af ulempen i den i forordning nr. 1054/78 forudsatte betydning lige så lidt skal tages hensyn til de ikke forudfastsatte monetære udligningsbeløb som til en ændring af købspriserne, som opstår som følge af en ændring af de repræsentative kurser og disses virkning på interventionspriserne.